

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Svar på motion om rimliga ekonomiska förutsättningar och likabehandling mellan kommunala och externa utförare inom välfärden

Klicka eller tryck här för att ange text.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Anna-Lena Engstedt
Förvaltningschef

Sammanfattning

Moderaterna i Tyresö har lämnat in en motion om rimliga ekonomiska förutsättningar och likabehandling mellan kommunala och externa utförare inom välfärden. Äldre- och omsorgsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden har berett motionen och lämnar svar på vilka förutsättningar som råder för kommunala och externa utförare inom välfärden. Förvaltningen överlämnar nedan underlag inför beslut.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Moderaterna Peter Freij, Anna-Lena Bohm, Annika Stjärne, Mårten Blix och Mats Fält har lämnat in en motion om rimliga ekonomiska förutsättningar och likabehandling mellan kommunala och externa utförare inom välfärden. Motionärerna anser att nuvarande ersättningsnivåer missgynnar privata

utförare samtidigt som kommunala alternativ ges bättre ekonomiska förutsättningar.

Motionen yrkar på att beslut om ersättningsnivåer i välfärden flyttas till ansvarig nämnd tillsammans med andra taxejusteringar, att avtal säkerställer neutralitet mellan privat och kommunal regi samt att leverantörsnöjdhetsmätningar genomförs årligen. Kommundirektören föreslås få ett uppdrag att föra en dialog med de privata utförarna inom välfärden och återrapportera dialogerna till berörda nämnder.

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till arbetsmarknads- och socialnämnden och äldre- och omsorgsnämnden. Kommunala funktionshindersrådet och kommunala pensionärsrådet har haft möjlighet att lämna synpunkter på motionen.

Underlag från förvaltningen

Enligt kommunallagen (2017:725) är grundprincipen att kommunen har ett ansvar som huvudman för verksamhet som överlämnats till privata utförare. Med en privat utförare avses en juridisk person eller enskild individ som mottagit uppdraget om vården av en kommunal angelägenhet.

Beslut om ersättningsnivå till privata utförare tas av olika instanser och följer olika regelverk. De ska även uppfylla kommunplanens mål om att Tyresö kommuns inköp, investeringar och resursanvändning sker inom den cirkulära ekonomins villkor – kostnadseffektiv, balanserad och klimatneutral.

I kommunplanen finns även ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.¹ Programmet anger att nämnderna ska ge verksamheter i kommunal regi uppdrag att säkerställa att verksamheten bedrivs enligt gällande författningar och de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige och nämnd fastställer. Här avses i första hand kommunala verksamheter som agerar i konkurrens med privata utförare.² Nämnderna ska, via nämndplanen, även reglera på vilket sätt avtal för privata utförare och uppdrag för kommunal regi ska följas upp.

Ersättning inom LOU och LOV

Tjänster som upphandlas av välfärdsföretag enligt LOU sker enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Offentlig upphandling är en lagreglerad inköpsprocess som ska säkerställa att offentliga inköp öppnas upp för konkurrens och att offentliga medel används så effektivt som möjligt. I

¹ Kommunplan 2024–2027 med budget för 2024. Dr: 2023/KS 0170.

² Programmet omfattar inte fristående förskolor och skolor eftersom de är egna huvudmän för verksamheten och inte upphandlad verksamhet utan reglerad genom tillståndsgivning.

Tyresö kommun finns även rutiner och riktlinjer som styr arbetet.³ Valet av leverantör ska ske på en affärsmässig grund och tilldelas den leverantör som erbjuder den bästa varan eller tjänsten till de bästa villkoren. Enligt delegationsordningen är det förvaltningschef och upphandlingschef som kan besluta om tilldelning enligt LOU.⁴

Ersättningsnivåer för välfärdstjänster inom lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, anges i nämndplanen och fastställs av nämnden. Kommuner kan erbjuda samma ersättningsmodell och ersättningsnivå för både privata utförare och kommunala utförare inom LOV men kan också ha en skillnad i ersättningen beroende på skillnader i förutsättningarna, som att uppdraget skiljer sig åt eller momskompensation för privata aktörer.⁵

Kommunen har alltid det yttersta ansvaret för att beslutade insatser kan verkställas, något som innebär en skillnad i förutsättningar för att kunna utföra uppdrag. Om en extern utförare inte har möjlighet att ta emot en kund eller inte kan utföra sitt uppdrag måste kommunen gå in och säkerställa att kunden får sina behov tillgodosedda. Kommunen har bland annat fått ta över ansvar för kunder hos externa hemtjänstutförare i samband med pandemin och vid snöoväder.

Genom olika politiska prioriteringar sätter nämnderna även mål kring arbetsförhållanden som påverkar de kommunala utförarna, som äldre- och omsorgsnämndens mål om att erbjuda rätt till heltid, men möjlighet till deltid, samt trygga anställningar.⁶ Motsvarande krav ställs inte på privata utförare.

Hur ingådda avtal indexeras påverkar även ersättningen. För LOV och vissa avtal som t ex vård- och omsorgsboende fattas prisjusteringar ofta i nämnd. Avtal som bygger på SoL och LSS justeras vanligtvis årsvis med omsorgsprisindex (OPI) som publiceras av Sveriges Kommuner och Regioner. I LOU-upphandlingar anges prisjusteringsvillkor och om möjligt det index som är mest relevant för upphandlingsobjektet.

Ersättningsnivåer för välfärdstjänster inom LOV anges i nämndplanen och fastställs av nämnden. I LOU-upphandlade avtal anger utföraren priset. Nämnden tar även beslut om förvaltningens budget.

³ Rutin för direktupphandling 2014/KS 0447, Inköps- och Upphandlingsriktlinjer 2016/KS 0269

⁴ Delegationsordning för arbetsmarknads- och socialnämnden 2022/ASN 0132, Delegationsordning för äldre- och omsorgsnämnden 2023/ÅON 0045

⁵

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/styrningledning/driftformer/valfrihetssystem/sozialomsorgvalfrihetssystem.1758.html> Hämtad 2023-10-24

⁶ Nämnd- och förvaltningsplan 2022 Äldre- och omsorgsnämnden/förvaltningen

Ersättning inom förskola och grundskola

Tyresö kommun ger ekonomisk ersättning till privata utförare inom förskola, pedagogisk omsorg, fritidshem och grundskola för barn och elever folkbokförda i Tyresö kommun. Skollagen (2010:800) anger att kommunen ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barns och elevers olika förutsättningar och behov, 2 kap. 8 a §. Vidare ska hemkommunen lämna ett bidrag per barn/elev till samtliga skolhuvudmän i de olika skolformerna. Barn- och utbildningsförvaltningens *Riktlinjer för ekonomisk ersättning* slår fast att principen om lika villkor ska gälla vid resursfördelningen till såväl kommunala som fristående verksamheter. Bidraget ska utgå ifrån kommunens resursfördelning till den egna verksamheten.⁷

Tyresö kommun ger ersättning i form av ett grundbelopp (skolpeng), tilläggsbelopp och verksamhetsstöd. Grundbeloppet utgår för varje elev och fastställs årligen. En del av grundbeloppet fördelas enligt en socioekonomisk fördelning. Tilläggsbelopp utgår schablonmässigt för modersmålsersättning. Övriga tilläggsbelopp ges endast till fristående skolor och beslutas efter individuell ansökan från huvudmannen. Kommunens egna skolor kan söka verksamhetsstöd för enskild elevs räkning i samma ordning som fristående huvudmän söker tilläggsbelopp.

Ersättningen till fristående förskola/pedagogisk omsorg och fristående grundskola/anpassad grundskola samt fritidshem anges i barn- och utbildningsnämndens nämndplan och fastställs av nämnden. Nämnden tar även beslut om förvaltningens budget.

Dialog privata utförare och förvaltning

Tyresö kommun anordnar branschdialogmöten två gånger per år för utförare inom äldre- och funktionsnedsättningsområdet samt inom området individ och familj. Syftet med branschdialogen är att skapa ett forum för dialog mellan förvaltning och utförare både i kommunal och privat regi.⁸ Enligt avtal ska alla utförare delta på dessa möten och enligt ansvarig förvaltningschef är det oftast en god uppslutning. På branschdialogen får utförare bland annat information om vad som är på gång inom förvaltningen, statistik, avtalsuppföljningar samt resultat av genomförda brukarundersökningar. Utförarna kan delta i workshops om aktuella frågor, lämna synpunkter samt ha en dialog med förvaltningen om frågor som påverkar utföraren. Vad ansvarig chef känner till har inga privata utförare uttryckt missnöje med olika villkor mellan kommunala och privata utförare eller att deras kompetens inte tas tillvara.

⁷ 2019/BUN0354

⁸ <https://www.tyreso.se/omsorg--stod/for-utforare/branschdialog-for-utforare.html>

Inom förskola och pedagogisk omsorg sker dialogmöten mellan utförare och förvaltning två gånger per år. Inom grundskolan finns samarbeten mellan förvaltningen och chefer samt medarbetare hos privata utförare, men inte med de privata skolornas huvudmän.